

Sınıf Öğretmenlerinin Özel Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrencilerin Özelliklerine ve Eğitimlerine Yönelik Görüşleri

Birol SUSAM¹
Mehtap BAYRAKÇI²

Özet

Özel öğrenme güçlüğü yaşanan öğrenciler tipik gelişim gösteren akranlarıyla aynı veya daha fazla zekaya sahip bireylerdir. Bu bireyler okuma-yazma, matematik ve konuşma gibi alanlarda diğer akranlarına göre daha yavaş gelişim göstermelerinden dolayı farklılaşmaktadırlar. Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin özelliklerine ve eğitimlerine yönelik öğretmen görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden “olgubilim” desende planlanmıştır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla gerekli literatür taraması yapılarak ve uzman görüşü alınarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları oluşturulmuştur. Oluşturulan görüşme formları kullanılarak yapılan görüşmeler ile veriler toplanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Analiz sonucu elde edilen bulgulara bakıldığında ise öğretmenlerin çoğunun özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitiminde kendilerini yeterli buldukları ve bunun yanında mesleki bilgiye ihtiyaç duydukları, özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin en fazla Türkçe ve Matematik derslerinde zorluk yaşadıkları, öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü yaşanan öğrencilerinin eğitiminde çoğunlukla birebir çalışma tekniği kullandıkları, öğrencilerin en fazla sosyalleşme sorunları yaşadıkları ve öğretmenlerin en fazla başvurduğu problem çözme tekniği olarak aile işbirliğini gördüğü karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Özel Öğrenme Güçlüğü, Özel Eğitim, Kaynaştırma*

Views of Classroom Teachers on the Characteristics and Education of Students with Special Learning Difficulties

Abstract

Students with special learning difficulties are individuals who have the same or more intelligence as their normally developing peers. These individuals differ from their peers due to their slower development in areas such as literacy, mathematics and speaking. This research, which aims to examine teachers' views on the characteristics and education of students with Special Learning Disability, was planned in the "phenomenology" pattern, which is one of the qualitative research methods. In order to collect the research data, semi-structured interview questions were formed by scanning the necessary literature and taking expert opinion. Data were collected through interviews conducted using the created interview forms. Content analysis technique was used to analyze the obtained data. Considering the findings obtained as a result of the analysis, it was concluded that most of the teachers found themselves competent in the education of students with special learning difficulties, and that most teachers needed professional information about special learning disabilities. In addition, it was observed that students with special learning difficulties had the most difficulty in Turkish and Mathematics lessons. It is seen that teachers mostly use one-to-one study technique in the education of students with special

¹ Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü, birolsusam@gmail.com, 0000-0003-4963-551X

² Millî Eğitim Bakanlığı, mehtap-aydogan@hotmail.com

learning difficulties, students experience socialization problems the most, and teachers see family cooperation as the problem solving technique they use most.

Keywords: *Special Learning Disability, Special Education, Inclusion*

Giriş

Eğitim bireyin hayatını daha etkili sürdürebilmesinde, topluma uyumlu olmasında, meslek edinmesinde ve toplum tarafından kabul görmesinde önemli bir etkidir. Eğitim verilen ortamlarda tipik gelişim gösteren öğrenciler olduğu gibi özel gereksinimi olan öğrencilerde yer almaktadır. Tipik gelişim gösteren bireyler de olduğu gibi özel gereksinimi olan bireylerin de toplumsal hayata katılmalarında eğitimin katkısı oldukça fazladır (Deniz, 2019). Özel gereksinime sahip olan öğrenci gruplarından biri de özel öğrenme güçlüğüdür. Bireylerin eğitimlerini olumsuz etkileyen özel öğrenme güçlüğü (ÖÖG); yazma, matematik, okuma, anlama ve konuşma gibi alanlarda her öğrencide kendisini farklı olarak göstermektedir. Öğrenciler kalem tutmada, sözcükleri tanımada ya da yazılı ifade becerilerinde güçlük yaşamaktadırlar. Yaşanılması muhtemel bu sorunların gerçekleşmeden önce belirlenmesi ve önlenmesi için ilköğretim düzeyinden başlayarak bazı müdahaleler gerçekleştirilmelidir (İlker ve Melekoğlu, 2017). Özel öğrenme güçlüğü, bir tür nörolojik bozukluk olup verimli okumayı zorlaştırmaktadır. Bunun yanında bireyin zekasının normal olmasına rağmen öğrenme, yazma veya matematiksel hesaplamalarda zorluklar yaşamasına neden olmaktadır (Karande, Sholapurwala ve Kulkarni, 2011).

ÖÖG yaşayan öğrenciler yazılı anlatım, okuma ve matematik gibi alanların en az birinde sorun yaşamakta ve bu nedenle özel eğitim hizmeti almaya gereksinim duymaktadırlar (Görgün ve Melekoğlu, 2019). ÖÖG tanısı olan öğrenciler düşünme, dinleme, anlama ve kendini ifade etmede sorunlar yaşamaktadırlar (Doğmaz ve Girli, 2017). Türkiye’de ÖÖG yaşayan öğrenciler okul öncesi dönemde çocuk psikiyatristleri tarafından fark edilebilmektedir. Ancak tanılama süreci için yasal zeminin oluşmamasından dolayı çocukların ilköğretim dönemlerini bekledikleri söylenebilir. Türkiye’de bu öğrencilerin tanılama süreci ilköğretim 1. sınıfta başlanan ilk okuma yazma eğitiminde akranlarından daha geride kalması ile öğretmenler ve ailelerin bu durumu fark etmeleriyle başlar (Deniz, 2019). Öncelikle hastanede çocuk psikiyatri ya da nöroloji bölümlerinde değerlendirilmekte, ÖÖG olarak tanılanmakta daha sonra rehberlik ve araştırma merkezine (RAM) giderek orada yapılan değerlendirmeler sonucunda kaynaştırma eğitimi alması şeklinde yönlendirilmektedir.

ÖÖG tanısı almış öğrenciler için normal eğitim kurumlarından farklı eğitim kurumları yoktur. Bu öğrenciler tanılanmasından sonra eğitimine daha önce devam ettikleri okullarda kaynaştırma öğrencisi olarak eğitimlerine devam ederler. ÖÖG yaşayan öğrencilerin genellikle tam zamanlı kaynaştırma uygulamaları ile sınıflarında akranları ile birlikte eğitim aldıkları bilinmektedir. Ancak kaynaştırma öğrencilerinin buldukları sınıflarda görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma hizmeti, ÖÖG olan öğrenciler ile diğer yetersizlik grupları hakkında bilgi yeterliklerinin olmadığı düşünülmektedir (Deniz, 2019). Gelişimsel bozukluk olan ÖÖG yaşayan birey dili anlama, okuma, yazma ve hesaplama alanlarında zorluk yaşamakta ve geleneksel eğitim içinde yeterli fırsatları yakalayamamaktadır (Singh vd., 2017). ÖÖG yaşayan öğrencilerin akademik olarak başarılı olabilmeleri için etkili öğretim ve sınıf yönetimi yöntemleri kullanılmalıdır. Bir ya da birkaç farklı disiplin alanında güçlük

gösteren öğrencilerin birbir destek eğitime gereksinimleri olabilir. Bu öğrencilere yönelik destek özel eğitim hizmetlerinin sağlanması gereklidir (Koç, 2012).

ÖÖG yaşayan öğrencilerin güçlüklerini giderebilmek için; öğrencilerin birbirinden farklı ortam ve hızda öğrendiği öğretmen ve yöneticilerce bilinmeli ve gereken önlemler alınmalıdır. Bu durum ise, sınıflardaki öğretimin bireyselleştirilmesini gerektirir. Bireyselleştirilmiş öğretim ile öğrencilerin farkındalık seviyelerine uygun öğretim gerçekleştirilerek karşılaşılması muhtemel güçlükler en aza indirgenir. Ancak planlanan bireyselleştirilmiş öğretim yapılabilmesi için yardımcı çalışma arkadaşlarına gerek vardır. Ayrıca sınıf bireysel eğitime uygun sıralar, programlı öğretim materyalleri ile donatılmalı ve öğretim programları bireyselleştirilmiş eğitime göre yeniden düzenlenmelidir (Özyürek, 1981). ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve eğitiminin yürütülmesindeki baş aktör sınıf öğretmenidir. Sınıf öğretmenleri öğrencinin akademik ve sosyal gelişimini izler ve öğrenciyle yeri geldiğinde birbir ilgilenecek şekilde eğitime devam eder. ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimlerini vermekle yükümlü olan sınıf öğretmenleri bu öğrencilerin yaşadıkları zorlukları ve uyum sürecinin en yakın takipçisidir. Bu noktadan yola çıkarak araştırmada sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin özelliklerine ve eğitimlerine yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

ÖÖG yaşayan öğrencilerin yaşadıkları uyum sorunlarına ilişkin öğretmen görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırmada yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma teori oluşturmayı hedefleyen bir bakış açısıyla sosyal olguları, yaşam alanı içinde anlamlandırmaya çalışan bir yaklaşımdır (Yıldırım, 1999). ÖÖG yaşayan öğrencilerin yaşadıkları sorunları doğal sınıf ortamlarında inceleyen bu araştırma olgubilim desende planlanmıştır.

Örneklem / Araştırma grubu

Bu araştırmaya katılan çalışma grubu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Samsun ilinde bulunana ilkokullarda görev yapan 20 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin tamamı lisans mezunu, 11'i kadın 9'u erkek, 1. Sınıfı okutan 1 öğretmen, 2. ve 3. Sınıfı okutan 4'er öğretmen, 4. Sınıfı okutan 11 öğretmeninden oluşmaktadır. Ayrıca katılımcı öğretmenlerin kıdem yıllarına bakıldığında 6-10 yıl arası 1 öğretmen, 11-15 yıl arası 3 öğretmen, 16-20 yıl arası 7 öğretmen ve 21 yıl üzeri 9 öğretmen şeklindedir.

Veri Toplama Araçları

ÖÖG yaşayan öğrencilerin yaşadıkları uyum sorunlarına yönelik öğretmen görüşlerine ulaşmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşmeler hem basit cevaplama hem de araştırılması planlanan konu ile ilgili derinlemesine veri elde edilmesini birleştirebilmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Yarı yapılandırılmış görüşme sorularını oluşturmak amacıyla gerekli literatür taraması yapılmış ve uzmanlardan görüş alınmıştır. Uzman görüşleri sonrası revize edilen görüşme sorularının son haline ulaşılmıştır. 5 açık uçlu sorudan oluşan görüşme soruları aşağıda sıralanmıştır.

- 1-Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendinizi yeterli bulma durumunuz nedir?
- 2- Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencileriniz en çok hangi derslerde ne tür zorluklar yaşıyorlar?
- 3- Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerinizin derslerinde yaşadığı zorlukları aşmaları için uyguladığınız yöntem ve teknikleriniz nelerdir?
- 4-Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerinizin akranları ile ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 5-Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerinizin yaşadığı sorunların giderilmesine yönelik çözümlerinizi nelerdir?

İşlem / Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 30 dakika ile 45 dakika arasında süren ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak araştırmacılar tarafından yapılan birebir görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerle yapılan görüşmeler 12 öğretmen ile yüz yüze 8 öğretmen ile de online olarak yapılmıştır. Görüşme sırasında bilgisayara kaydedilen görüşmeler katılımcıya okutularak onaylaması istenmiştir.

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizinde kullanılan bu yöntem belirlenmiş kurallara bağlı olarak kodlamalar yoluyla metnin küçük içerik kategorileriyle özetlendiği analiz tekniği olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk vd., 2017). Ayrıca bazı kategoriler ile ilgili özüne sadık kalınarak doğrudan katılımcıların görüşleri ifade edilip yorumlanmıştır. Verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla iki farklı analiz yapılmış ve birbiriyle karşılaştırılmıştır.

Etik ve Uygunluk

Bu araştırma Bafra İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 03.09.2020 tarihli yazısı ile belirmiş olduğu 7354743-160.99-E. 12036725 karar numaralı iznine dayanarak etik kurallara uygun şekilde yürütülmüştür.

Bulgular

Öğretmenlerin Özel Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrencilerin Eğitimi Konusunda Kendilerini Yeterli Bulma Durumlarına Ait Bulgular

Katılımcı sınıf öğretmenlerinin ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendilerini yeterli bulma durumları Tablo1 ve Tablo2'de verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmenlerin Özel Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrencilerin Eğitimi Konusundaki Görüşleri

<i>Kategoriler</i>	<i>n</i>	<i>f</i>
Yeterli Bulma	20	10
Kısmen Yeterli Bulma	20	7
Yetersiz Bulma	20	3

Öğretmenlerin kendilerini ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda yeterli bulma durumları katılımcı cevaplarına göre yeterli bulma, kısmen yeterli bulma ve yetersiz bulma şeklinde üç ana kategoriye ayrılmıştır.

Tablo 2: Öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendilerini yeterli bulma durumları

Kategoriler	n	f
Hizmetiçi eğitimlerden yaralanması	10	5
ÖÖG hakkında bilgi İhtiyacı	10	4
Mesleki tecrübe	10	3

ÖÖG yaşanan öğrencilerin eğitimi konusunda kendisini yeterli bulma konusunda yanıt veren öğretmenlerin cevapları; hizmetiçi eğitimlerden yaralanması, ÖÖG hakkında bilgi ihtiyacı ve mesleki tecrübe şeklinde kategorilere ayrılmıştır.

ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendisini yeterli bulan ve bu öğrenciler hakkında bilgiye ihtiyaç duyan katılımcının verdiği yanıt aşağıda verilmiştir.

Ö2: " Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendimi yeterli buluyorum. Ancak çoğu zaman kendimi yeterli bulmak işe yaramıyor. Sınıfımda bu tanıyı alan her öğrencinin düzeyi birbirinden farklı ve hepsine aynı yaklaşımla eğitim verilebileceğini düşünmüyorum. Öğrencileri ayrı ayrı tanımanın ve seviyelerine uygun yaklaşımlarda bulunarak eğitim vermenin daha yeterli olacağını düşünüyorum." (Kadın, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 16-20 yıl, Mezuniyet: Lisans).

ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendisini yeterli bulma durumunu mesleki tecrübesine dayandıran bir katılımcının verdiği yanıt aşağıda verilmiştir.

Ö9: "Yılların verdiği tecrübe sonucu karşıma çıkan öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklar hakkında bilgi sahibi oldum. Rehber öğretmenlerimin ışığında araştırma yaparak elimden geleni yapmaya çalıştım. Mesleğimin ilk yıllarında evet yeterli değilim diyebilirdim ama şu an mesleğin verdiği tecrübe ile yeterliyim diyebiliyorum." (Kadın, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 21 ve üzeri, Mezuniyet: Lisans).

Tablo 3: Öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendilerini kısmen yeterli bulma durumları

Kategoriler	n	f
ÖÖG yaşayan öğrencinin bireysel farklılığı	7	2
ÖÖG hakkında bilgi eksikliği	7	5
Mesleki yetersizlik	7	2

ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendisinin kısmen yeterli bulma konusunda yanıt veren öğretmenlerin cevapları; ÖÖG yaşayan öğrencinin bireysel farklılığı, ÖÖG hakkında bilgi eksikliği ve mesleki yetersizlik şeklinde kategori haline getirilmiştir.

ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendisini kısmen yeterli bulan ve ÖÖG hakkında bilgi eksikliği hakkında görüş bildiren katılımcının yanıtı aşağıda verilmiştir.

Ö8: "Bu konuda çok da iyi olmamakla birlikte kendimi kısmen yeterli hissediyorum. Çünkü bu konuda yeterli eğitimi almadan yaşadıklarımızla deneme-yanılma yoluyla bazı şeyleri öğrendik." (Kadın, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 21 ve üzeri, Mezuniyet: Lisans).

Kendisini kısmen yeterli bulan ve ÖÖG yaşayan öğrencinin bireysel farklılığı hakkında görüş bildiren katılımcının yanıtı aşağıda verilmiştir.

Ö19: “Yeterliliğim çocuktan çocuğa değişiyor aslında. Bu konuya dair bir eğitimim yok. Çocuğun durumuna göre araştırmalar yapıp kendim öğrenmeye çalışıyorum. Bir çocuğun yetersizliği benim halledebileceğim seviyede ise evet yeterliyim diyorum ama bazı çocuklarla ilgili yetersiz kaldığım oluyor. Beni aşan durumlarda rehber öğretmenlerden ya da özel eğitim öğretmeni arkadaşlardan yardım alıyorum.” (Kadın, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 21 ve üzeri, Mezuniyet: Lisans).

Tablo 4: Öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendilerini yetersiz bulma durumları

Kategoriler	n	f
Lisans eğitiminin yetersiz olması	3	1
ÖÖG hakkında yeterli bilgisi olmaması	3	3
Öğrenciye yeterli zaman ayıramama	3	1
Alan uzmanı öğretmen ihtiyacı	3	2

ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendisini yetersiz bulan ve bu konuda görüş bildiren öğretmenlerin cevapları; lisans eğitiminin yetersiz olması, ÖÖG hakkında yeterli bilgisinin olmaması, yeterli zaman ayıramama ve alan uzmanı öğretmen ihtiyacı şeklinde kategori haline getirilmiştir.

Kendisini ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi hakkında yetersiz gören ve bu konuda lisans eğitiminin yetersiz olduğu hakkında görüş bildiren katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir.

Ö3: “Kendimi yeterli bulmuyorum açıkçası. Üniversitede zamanında bu tarz tanılı çocuklarla ilgili bir eğitim almadık. Öğrencinin kendisinin bir öğrenme yöntemi keşfedebilmesi için gereken yerlere yönlendirebilir, ona ben de yardımcı olabilir ve sonuçlarını takip edebilirim.” (Kadın, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 11-15 yıl, Mezuniyet: Lisans).

ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendisini yeterli bulmayan ve alan uzmanı öğretmen ihtiyacı olduğu konusunda görüş bildiren katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir.

Ö17: “Kendimi yeterli bulmuyorum. Özel öğrenme güçlüğü de sonuçta özel eğitime giren bir dal. Bu nedenle özel öğrencilerin öğretmenleri de özel eğitim almalı ve bu alanda bilgi sahibi olmalı, eğitimler verilmeli. Ben bu alanda eğitim almadım bu yüzden yeterli olduğumu söyleyemem.” (Kadın, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 21 ve üzeri, Mezuniyet: Lisans).

Öğretmenlerin Özel Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrencilerin Zorlandığı Dersler ve Konulara Ait Bulgular

Tablo 5: Öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin zorlandığı dersler ve konular ile ilgili görüşleri

Kategoriler	n	f
Matematik dersi dört işlem	20	5
Matematik dersi problem çözme	20	5
Fiziksel beceri gerektiren dersler	20	2
Sayısal soyut düşünmeyi gerektiren dersler	20	7
Türkçe dersi imla ve yazım konuları	20	2
Türkçe dersi okuduğunu anlama	20	6
Türkçe dersi okuma yazma öğrenme	20	3

ÖÖG yaşayan öğrencilerin zorlandıkları dersler ve konular hakkında görüş bildiren öğretmenlerin en fazla tekrar eden görüşü sayısal “soyut düşünmeyi gerektiren dersler” şeklindedir. ÖÖG yaşayan öğrencilerin zorlandıkları ders ve konular hakkındaki diğer görüşler ise; matematik dersi dört işlem, matematik dersi problem çözme, fiziksel beceri gerektiren dersler, Türkçe dersi imla ve yazım konuları, Türkçe dersi okuduğunu anlama ve Türkçe dersi okuma yazma öğrenme şeklindedir.

ÖÖG yaşayan öğrencilerin daha çok Matematik dersinden ve dört işlem konusunda zorluk yaşadığını söyleyen bir katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir.

Ö1: “Daha çok matematik ve fiziksel yeterlilik gerektiren derslerde zorlandıklarını gözlemliyorum. Matematikte dört işlemde ve özellikle çarpım tablosunu öğrenmede zorluk yaşıyorlar. Fiziksel anlamda da koordinasyon becerilerinde sıkıntı var.” (Erkek, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 16-20 yıl, Mezuniyet: Lisans).

Öğrencilerin daha çok Türkçe dersinden ses ve harfleri öğrenme Matematik dersinden ise kavram ve terimleri öğrenme konusunda zorluk konusunda olduğunu söyleyen katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir.

Ö16: “Genel olarak Türkçe ve matematikte zorlandıklarını gözlemliyorum. Türkçede harfler ve sesler arasındaki öğrenmede zorlanıyorlar. Seslerden kelime üretirken de zorlanıyorlar. Sesleri ya da heceleri yanlış yazıyorlar. Matematikle ilgili kavramları öğrenirken zorluk çekiyorlar. Yeni becerileri öğrenirken de akranlarına göre zorlandıklarını görüyorum.” (Erkek, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 16-20 yıl, Mezuniyet: Lisans).

Özel Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrencilerin Derslerinde Yaşadığı Zorlukları Aşma Yöntemlerine Ait Bulgular

Tablo 6: Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin derslerinde yaşadığı zorlukları aşmak amacıyla uygulanan yöntemler

Kategoriler	n	f
Aile işbirliği	20	5
Birebir çalışma	20	14
BEP hazırlama	20	7
Bireysel ödev ve sınavlar	20	5
Akran öğrenmesi	20	4
Görsel araç kullanma	20	4
Farklı bir yöntem uygulanmaması	20	2

ÖÖG yaşayan öğrencilerine derslerinde yaşadıkları sorunlarını aşmaya yönelik cevap veren katılımcılara göre bu yöntemler; aile işbirliği, birebir çalışma, BEP hazırlama, bireysel ödev ve sınavlar, akran öğrenmesi, görsel araç kullanma ve farklı bir yöntem uygulanmaması şeklinde kategorize edilmiştir.

Öğrencilerin yaşadığı sorunları aşmada birebir zaman ayırma yöntemi kullanan öğretmenin görüşü aşağıda verilmiştir.

Ö19: “Özel bir yöntem uygulamıyorum. Sevgi ve ilgiyle yaklaşıyorum. Yapabileceklerine dair güven veriyorum. Kendilerine güvenmelerini söylüyorum. Geri kaldığı zamanda bire bir zaman ayırıyorum. Öncelikle isteyip istemediğini soruyorum öğrenmeye isteği var mı öğrenmeye açık mı ona bakıyorum, öğrenmeyi gerçekten talep ediyorlar mı benden. Çünkü isteksiz çocukla bir şey yapmak çok mümkün olmuyor. Her zaman ben dili ile yaklaşıyorum. Onu takdir etmek için fırsat kolluyorum. Bu konuda birçok öğrenciyi kazandığıma inanıyorum.” (Kadın, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 21 ve üzeri, Mezuniyet: Lisans).

ÖÖG yaşayan öğrencilerin yaşadıkları sorunları aşmada birebir destek, aile ile işbirliği ve rehberlik desteği alan katılımcı öğretmenin görüşü aşağıda verilmiştir.

Ö3: “Birebir öğretim tekniği uygulandı. Aile ile işbirliği halinde ilerledi çalışmalarımız. Sınıfta ortaya çıkabilecek olumsuz tutumları önlemek amacıyla grup rehberlik çalışmaları yapıldı.” (Kadın, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 6-10 yıl, Mezuniyet: Lisans).

Özel Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrencilerin Akranları İle İlişkilerine Ait Bulgular

Tablo 7: Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin akranları ile yaşadıkları sorunlar

Kategoriler	n	f
Sosyalleşme sorunu	20	14
İletişim kuramama	20	3
Akran zorbalığı	20	5
Sorun yaşanmaması	20	4

Katılımcılara göre ÖÖG yaşayan öğrencilerin akranlarıyla en fazla sosyalleşme sorunu yaşadığı bunun yanında iletişim kuramama, akran zorbalığı gibi sorunlarında yer aldığı ve buna ek olarak hiçbir sorunun yaşanmaması durumu sıralanabilir.

Öğrencilerin daha çok sosyalleşme sorununu yalnızlık hissine bağlayarak açıklayan öğretmenin görüşü aşağıda verilmiştir.

Ö12: “İlişkileri günden güne zayıflıyor. Özellikle şu salgın döneminde daha da zayıfladı bence. Kendilerini yalnız hissediyorlar. Kendilerine olan güvenleri zayıflıyor.” (Erkek, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 16-20 yıl, Mezuniyet: Lisans).

ÖÖG yaşayan öğrencilerin ilişki kurmada zorluk yaşadıkları için sosyalleşme sorunu yaşadığından bahseden katılımcı görüşü aşağıda verilmiştir.

Ö17: “Çoğu zaman arkadaşları ile ilişki kurmada zorlanıyorlar. Diğer öğrencilerin onları kabullenmeleri oldukça önemli. Bunu sağlayabilirsek ilişkiler de gelişebiliyor. Ben de bu ilişkinin gelişmesi için ortam sağlıyorum ve zamanla kabul etmeleri için elimden geleni yapıyorum. Öğretmen çok etkili burada. Kabullendirecek olan da öğretmen dışlanmalarına neden olacak da öğretmen.” (Erkek, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi: 21 yıl ve üzeri, Mezuniyet: Lisans).

Özel Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrencilerin Yaşadığı Sorunların Giderilmesine Yönelik Çözüm Önerilerine Ait Bulgular

Tablo 8: Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri

Kategoriler	n	f
Aile işbirliği	20	17
Rehberlik servisinden destek alınması	20	4
Destek eğitim	20	8
Akran işbirliği	20	5
Yeteneklerinin ön plana çıkarma	20	4
Birebir çalışma	20	3
Seviyesine uygun kaynak hazırlama	20	4
Özel eğitim uzmanı öğretmen	20	3
Öğrenciye uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması	20	3

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ÖÖG yaşayan öğrencilerin yaşadıkları aşamaya yönelik çözüm önerileri arasında en fazla tekrar eden görüş aile işbirliği olmuştur. Bunun yanında sorunlara çözüm olarak sunulan yöntemler; rehberlik servisinden destek alınması, destek eğitimden faydalanması, akran işbirliğine gidilmesi, yeteneklerini ön plana çıkaracak çalışmaların yapılması, birebir çalışılması, seviyelerine uygun kaynakların hazırlanması, özel eğitimde uzman öğretmenlerden yardı alınması, öğrenciye uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması şeklinde sıralanmıştır.

ÖÖG yaşayan öğrencilerin yaşadıkları sorunlara çözüm olarak çocuğa uygun ortamda eğitim yapılması, somutlaştırmalar yapılması ve derslerde eğitsel oyunlar kullanılmasından bahseden katılımcı görüşü aşağıda verilmiştir.

Ö11: “Öğrencilerimin yaşadığı sorunları onlara ve arkadaşlarına hissettirmeden, sen onlardan farklısın duygusunu yaratmadan ilerlemek önceliğimdir. Bu sebeple birebir çalışmalar uygun ortam ve uygun zamanda yapılmalıdır. Sözel pekiştirmeçer vermek sınıf içinde onurlandırmak da gelişimleri için çok faydalı oluyor. Ayrıca ders çoklu zekâ türlerine hitap etmeli, somutlaştırılmalı, eğitsel oyunlara sıkça yer verilmelidir. Bir rehberlik çalışması olarak sınıf içinde birbirlerini tanıma, anlama ve anlatma, iletişim, sevgi, saygı odaklı oyunlaştırılmış etkinlikler planlanmalıdır.” (Kadın, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi:6-10 yıl, Mezuniyet: Lisans).

Öğrencilerin yaşadıkları uyum sorunlarına çözüm olarak akran işbirliğini çözüm olarak sunan öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ö16: “Öncelikle hepimizin bu süreci kabullenmesi gerekiyor. Ailenin de benim de arkadaşlarının da. Farklı olduğunu, farklı öğrendiğini, öğrenmede yavaş olabileceğini herkes kabul ederse çözüm için herkes bir şeyler yapabilir. Sınıf içinde etkileşimli olmak gerekiyor. Ön sıraya oturtmak ya da yanına başarılı bir akranını oturtmak işe yarayabilir. Bireysel hızına uygun eğitim vermemiz lazım, normal müfredat bu çocuklarda işlemez. Veli de evde çalışacak, ödevlerine yardımcı olacak, bire bir zaman ayıracak her gün.” (Erkek, Sınıf Öğretmeni, Hizmet süresi:16-20 yıl, Mezuniyet: Lisans).

Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden çoğunun ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendilerini yeterli buldukları anlaşılmaktadır. ÖÖG yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendilerini yeterli bulan öğretmenler genellikle hizmetiçi eğitimlerden faydalanarak ÖÖG konusunda mesleki yeterlilik kazanmışlardır. Kendilerini kısmen yeterli bulan ve yetersiz hisseden öğretmenlerin ise ÖÖG hakkında bilgi yetersizliği duydukları anlaşılmıştır. Salman, Özdemir, Salman ve Özdemir (2016)'e göre günümüzde ÖÖG yaşayan çocuk sayısı oldukça fazladır, hatta her eğitim sınıfında en az bir öğrenci ÖÖG yaşamaktadır. Bu öğrenciler ne eğitimcileri ne de aileleri tarafından tam anlamda anlaşılmadıklarından, eğitim hayatları boyunca zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Sakız, Sart ve Ekinci (2016)'ye göre sınıf öğretmenleri, uygulamalarını ÖÖG tanısı almış çocukların da dâhil olabileceği şekilde organize etmeli ve mümkün olduğunca bu öğrencilerin dahil olabileceği şekilde etkinliklerini uygulamalıdır. Tamamen ayrı eğitim programı, müfredat veya kazanımların çocukları ayırıştırabileceği ve hem sosyal-duygusal hem de akademik zorluklar yaşamalarına sebep olabileceği öngörülmelidir.

ÖÖG olan öğrencilerin, tipik gelişim gösteren arkadaşlarına göre okuduğunu anlamada daha fazla zorlandıkları, işlemleri daha fazla sürede tamamladıkları, daha az sayıda işlemi doğru çözdükleri görülmüştür (Kumaş, Dada ve Yıkılmış, 2019). Öğrenme güçlüğü normalde zeki bir çocuğun yeteneklerini engelleyen durumdur (Shaxwitz. 1996). ÖÖG yaşıyan öğrencilerin en fazla soyut düşünmeyi gerektiren ders ve konularda zorlandıkları anlaşılmıştır. Yine bu öğrenciler Matematik dersinde dört işlem ve problem çözme konularında oldukça fazlaca zorlanmaktadır. Diğer zorlanılan ders ise Türkçe dersi ve okuduğunu anlama konusudur. Öğrenciler aynı zamanda fiziksel aktivite gerektiren ve yazma becerileri gerektiren derslerde de zorlanmaktadır. ÖÖG yaşıyan öğrencilerin derslerde yaşadıkları sorunların aşılmasında öğretmenlerce en fazla kullanılan yöntem öğrenci ile birebir çalışma olmuştur. Öğretmenlerin bu öğrencilerin derslerde yaşadıkları sorunları aşmada kullandıkları diğer yöntemler, aile ile iş birliği, BEP hazırlama, farklı ödev hazırlama, akran desteği sağlama ve görsel araçların kullanılması şeklindedir. Araştırmaya katılan iki öğretmenin ise ÖÖG yaşıyan öğrencilere yönelik farklı yöntem kullanmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmen görüşlerine göre ÖÖG yaşıyan öğrencilerin en fazla yaşadıkları sorun akranlarıyla sosyalleşme sorunudur. Bu öğrenciler sosyalleşme sorunu yanında iletişim kuramama sorunu da yaşamaktadırlar. Ayrıca ÖÖG yaşıyan öğrencilerin akran zorbalığı yaşadığı da belirtilen sorunlar arasında yer almıştır. Araştırmaya katılan 4 öğretmenin ise ÖÖG yaşıyan öğrencilerin akranlarıyla hiçbir sorun yaşamadığı konusunda görüş belirttikleri de anlaşılmıştır. Sakız, Sart ve Ekinci (2016)'ye göre öğrenme güçlüğünün öğrenciler üzerinde çoğu alanda etkili olduğunu, bu alanların, genel olarak varsayıldığı gibi, sadece akademik değil, sosyal, duygusal ve bilişsel yönden yaşanan zorlukları da içerdiğini göstermiştir.

ÖÖG yaşıyan öğrencilerin tespit edilmesi, öğrencilerin ihtiyaç duyduğu alanlarda desteklenmesi, öğretmenlerin ise öğrencilerin bireysel gereksinimlerini karşılayacak şekilde öğretimi planlamaları ve gerekli uyarlamaları yapmaları önemlidir (Kumaş, Dada ve Yıkılmış, 2019). Katılımcı öğretmenlere göre ÖÖG yaşıyan öğrencilerin yaşadıkları sorunlara en büyük çözüm önerisi aile ile işbirliği olmuştur. Başar, Göncü ve Baran (2020)'a göre öğrenme güçlüğü yaşıyan çocukların eğitim sürecine veli katılımının tüm süreci olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin yaşadıkları sorunlara çözüm olarak görülen diğer katılımcı öğretmen önerileri; okul rehberlik servisinden destek alınması, öğrencinin destek eğitime yönlendirilmesi, akran işbirliğinin sağlanması, öğrencinin yeteneklerinin ön plana çıkarılması, ÖÖG yaşıyan öğrenciyle birebir çalışma, öğrenci seviyesine uygun kaynak hazırlanması, ÖÖG yaşıyan öğrencilerin eğitimlerinin özel eğitim öğretmenlerince verilmesi ve ÖÖG yaşıyan öğrencilerin derslerinde bu öğrencilere özel yöntem ve tekniklerin kullanılması şeklinde sıralanmıştır.

Öneriler

Bu bölümde yapılan araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara yönelik önerilere yer verilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler yapılabilir:

- ÖÖG konusunda tüm öğretmenlerin mesleki eğitimlere katılmaları sağlanmalıdır. Ayrıca her okulda bir öğretmenin ÖÖG konusunda uzmanlaşması sağlanarak gelişmeleri okuldaki diğer öğretmenlere aktarması sağlanmalıdır.

- Eğitim fakültelerinde eğitim gören öğretmen adaylarının ÖÖG ve kaynaştırma ile ilgili derslere katılması sağlanmalıdır.
- Özellikle Matematik ve Türkçe derslerinde ÖÖG yaşayan öğrencilerin destek eğitim odasından faydalanması sağlanmalıdır.
- Çocuğuna ÖÖG tanısı koyulan veliler özel bir aile eğitim programına dahil edilmeli, bu program dahilinde öğretmen aile işbirliği sağlanmalıdır.
- Normal gelişim gösteren öğrencilere ÖÖG yaşayan öğrenciler ile ilgili farkındalık kazandırılmalı ve olası uyum sorunlarının önüne geçilmelidir.

Kaynakça

- Başar, M., Göncü, A. ve Baran, M. S. (2020). Öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitiminde bir eylem araştırması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-22.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara.
- Doğmaz, S. ve Girli, A. (2017). Özel öğrenme güçlüğü ve zihin kuramı ilişkisi. *Journal of International Social Research*, 10(51), 684-593.
- Deniz, S. (2019). Özel öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerle çalışan öğretmenler için geliştirilen öğretmen yeterlikleri eğitim programının etkililiği. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Görgün, B. ve Melekoğlu, M. A. (2019). Özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeye yönelik okuma destek programının geliştirilmesi. *Elementary Education Online*, 18(2), 698-713.
- İlker, Ö. ve Melekoğlu, M. A. (2017). İlköğretim döneminde özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin çalışmaların incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(3), 443-469.
- Karande, S., Sholapurwala, R. ve Kulkarni, M. (2011). Managing specific learning disability in schools in India. *Indian Pediatrics*, 48(7), 515-520.
- Kumaş, Ö. A., Dada, Ş. D. ve Yıkılmış, A. (2019). Öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin sözel problem çözme ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişkiler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 542-554.
- Koç, B. (2012). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerine yönelik özel uygulamalarının incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Özyürek, M. (1981). Öğrenme güçlükleri. *Eğitim ve Bilim*, 6(31).32-37.
- Salman, U., Özdemir, S., Salman, A. B. ve Özdemir, F. (2016). Özel öğrenme güçlüğü "Disleksi". *Bilim Tıp Dergisi*, 2(2), 170-176
- Sakız, H., Sart, Z. H. ve Ekinci, A. (2020). Öğrenme güçlüğünde yaşanan zorlukların eğitsel çerçevede incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 240-256.
- Shaywitz, S. E. (1996). Dyslexia. *Scientific American*, 275(5), 98-104.
- Singh, S., Sawani, V., Deokate, M., Panchal, S., Subramanyam, A. A., Shah, H. R. ve Kamath, R. M. (2017). Specific learning disability: A 5 year study from India. *Int J Contemp Pediatr*, 4(3), 863-8.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-16.